

Ledamöter och ersättare

SOCIALNÄMNDENS ARBETSUTSKOTT

Tid torsdag 14 augusti 2025 kl. 08:15

Plats Stadshuset, våning 2, lokal Tampen

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten	2025/713	2 - 22
2	Riktlinjer inom personlig assistans	2025/813	23 - 37
3	Kvittering av ordförandeuppdrag gällande tid för återhämtning	2025/817	38 - 40
4	Riktlinjer för utdrag ur belastningsregister	2025/955	41 - 46

Förslag till beslut gällande riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten

Ärendenr 2025/713-1.3.1.3

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att anta reviderade riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten.

Sammanfattning av ärendet

Riktlinjerna för biståndsenheten beslutades 2024-10-31 av socialnämnden och följande revideringar föreslås:

- förbehåll i beslut om särskilt boende införs. Förbehållet innebär att beslutet återkallas om den enskilde vid två tillfällen tackar nej till erbjudande om boendeplats.
- formuleringen att insatsen kontaktperson ska bedömas restriktivt tas bort.
- formuleringen att insatsen ledsagning ska bedömas restriktivt och ha karaktären av personnära stöd tas bort.

Riktlinjerna är uppdaterade med begrepp och lagrum utifrån socialtjänstlagen (2025:400) som trädde i kraft 2025-07-01.

Beskrivning av ärendet

Det har uppmärksamrats att flertalet individer som beviljats särskilt boende tackar nej när de erbjuds boendeplats. I dagsläget finns ingen begränsning i hur många gånger individen kan tacka nej och de kvarstår på väntelistan. Detta leder till att besluten rapporteras som ej verkställda gynnande beslut till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Omvärldsbevakning visar att allt fler kommuner i Sverige förser besluten om särskilt boende med denna typ av förbehåll. Tillägg om förbehåll är rödmarkerat i förslag till riktlinjer.

Utöver detta har vissa formuleringar gällande insatserna kontaktperson och ledsagning tagits bort. Därutöver är redaktionella ändringar genomförda för att förbättra överskådligheten. Till följd av att även begrepp och lagrum är uppdaterade blev förändringarna så pass omfattande att de inte kunde markeras i förslag till riktlinjer.

Dialog

De föreslagna förändringarna har föregåtts av omvärldsbevakning samt dialog med kommunjurist, socialt ansvarig samordnare, berörda chefer på olika nivåer, specialistsocionom och boendesamordnare.

Beslutsunderlag

- Förslag - Riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten
- Fastställd 2024-10-31 – Riktlinjer biståndsbedömning biståndsenheten.
SOC Hid: 2024.3352

Anna Nilsson
Enhetschef

Beslutet skickas till

Verksamhetschef IFO
Områdeschef IFO

LULEÅ KOMMUN

Riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	2025/713 (2023/1574)		2028-12-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Enhetschef IFO		Socialnämnd	Biståndsenheten

Innehåll

Riktlinjer för behovsprövade insatser vid biståndsenheten	0
Inledning	3
Avgränsning	3
Socialtjänstlagen	3
Rätten till insats	3
Skäliga levnadsförhållanden	4
Ansökan om insatser från annan kommun	4
Barnperspektiv	4
Anhörigperspektiv	4
Våld i nära relation	5
Individens behov i centrum	5
Insatser för personliga behov i hemmet	5
Hemtjänst	5
Ledsagning	6
Natttillsyn	6
Trygghetslarm	6
Matdistribution	6
Kontaktperson	6
Dagverksamhet	7
Sysselsättning	7
Korttidsplats	7
Hemgångsplats	7
Närståendeplats	8
Särskilt boende	8
Medboende	8

Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att vara normgivande för beslutsfattande i ärenden avseende behovsprövade insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) vid biståndsenheten i Luleå kommun, avsteg kan dock göras utifrån individuella behov. Riktlinjerna ska bidra till att beslut om insatser fattas utifrån likartade bedömningsgrunder och därmed ge ökad rättssäkerhet för kommunens medborgare. Riktlinjerna beskriver generella ståndpunkter som socialnämnden har godkänt och som biståndshandläggare ska utgå från.

Avgränsning

Dessa riktlinjer gäller vid beslut om behovsprövade insatser för personliga behov enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen. Riktlinjerna gäller för äldre personer samt för personer från 18 år med somatisk funktionsnedsättning eller hjälpbehov av övervägande praktisk karaktär. Vid biståndsenheten finns även en vägledning som beskriver hur den praktiska tillämpningen av riktlinjerna ska ske.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag som ger kommunen stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. Lagen innehåller bestämmelser om samhällets socialtjänst, till exempel:

- Socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lättillgänglig samt präglas av en helhetssyn som beaktar den enskildes individuella förutsättningar och behov.
- Respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet är grundläggande, och inriktningen ska vara att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.
- Socialtjänsten ska utveckla enskilda och grupper egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation.
- Socialtjänsten bör underlätta för enskilda att bo hemma och att ha kontakt med andra genom hemtjänst, dagverksamheter eller andra liknande insatser.
- Äldre personer ska ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra samt tillgång till goda bostäder.
- Äldre personer som behöver det ska ges insatser i hemmet och tillgång till andra lättåtkomliga tjänster.
- Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd.
- Socialtjänsten ska också erbjuda stöd som underlättar för de som vårdar en närstående som är äldre eller långvarigt sjuk och för de som stödjer en närstående med funktionsnedsättning.

Rätten till insats

Den som inte själv kan tillgodose sina personliga behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till insatser av socialtjänsten för dessa behov. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden och insatserna ska utformas så att de stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Vid bedömning om behoven

kan tillgodoses på annat sätt ska det särskilt beaktas om det finns insatser utan individuell behovsprövning som kan tillgodose behoven, till exempel äldresupport eller öppna mötesplatser. Vid bedömning av rätten till insats ska en sammanvägning göras av den enskildes personliga behov, insatsens lämplighet och kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra likvärdiga insatser. Bedömningen ska även ta hänsyn till anhörigas behov av stöd och avlastning. Beslut om insatser enligt socialtjänstlagen kan vara lämpliga att tidsbegränsa om den enskildes behov antas kunna förändras över tid. Detta är något som särskilt bör beaktas vid beslut om korttidsplats, som per definition är en kortvarig insats. När ett beslut tidsbegränsas ska skälen till detta anges.

Skäliga levnadsförhållanden

Skäliga levnadsförhållanden är en nivåbestämning som ger uttryck för vilken form av insats som kan komma i fråga. Den generella nivån för skäliga levnadsförhållanden förändras kontinuerligt av rättspraxis, föreskrifter och allmänna råd. Behovsbedömningen ska vara individuell och hänsyn ska alltid tas till omständigheterna i det specifika ärendet.

Ansökan om insatser från annan kommun

En enskild som inte är bosatt i Luleå kommun och har för avsikt att flytta hit kan under vissa förutsättningar ha rätt att ansöka om insatser i förväg. En sådan ansökan prövas i två steg, där det första steget är att bedöma personkretstillhörighet och det andra steget är att pröva rätten till insatser för personliga behov. Tillhör personkretsen gör den som:

1. har ett varaktigt behov av omfattande vård eller omsorgsinsatser till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom och därför inte kan bosätta sig i kommunen utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver, eller
2. behöver flytta till en annan kommun på grund av våld eller andra övergrepp men inte kan göra det utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver.

Barnperspektiv

Barnperspektiv inom äldreomsorgen innebär att insatser för personliga behov ska utredas, beslutas och genomföras med beaktande av barnets bästa, om insatsen kan påverka barn som är anhöriga eller lever i samma hushåll. Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Med barn avses personer under 18 år.

Anhörigperspektiv

Anhörigperspektiv innebär att socialtjänsten ska se anhöriga som en viktig resurs och ge dem stöd och information, samtidigt som deras behov ska beaktas i utredningar och insatser. Socialtjänsten ska erbjuda stöd till den som vårdar en närstående som är äldre eller långvarigt sjuk och till den som stöder en närstående med funktionsnedsättning. Detta kan handla om till exempel avlastande insatser för att underlätta anhörigas situation och stärka deras förmåga att ge stöd.

Våld i nära relation

Socialtjänsten ska arbeta förebyggande för att upptäcka och förhindra våld i nära relationer. Detta innebär att vara uppmärksam på att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, såsom kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck med hedersmotiv.

Individens behov i centrum

Individens behov i centrum (IBIC) är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med strukturerad dokumentation som används inom såväl myndighetsutövning som i utförarverksamheterna. IBIC beskriver den enskildes behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet utifrån Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). Den enskilde ska vara delaktig och fokus ska vara på fungerande vardagssituationer snarare än det som inte fungerar. Utgångspunkten inom IBIC är den enskildes individuella behov i stället för de insatser kommunen kan erbjuda. Genom arbetssättet ges den enskilde möjlighet att bibehålla eller stärka sina egna förmågor genom stödande, tränande och/eller kompenserande insatser.

Insatser för personliga behov i hemmet

Insatserna ska möjliggöra för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet så länge som möjligt samt bibehålla sin självständighet i vardagen. Insatserna kan också beviljas i syfte att avlasta en anhörig som vårdar en närstående. Insatserna kan i de fall det är lämpligt utföras, helt eller delvis, genom digital teknik.

Hemtjänst

Insatsen kan beviljas utifrån den enskildes behov inom olika livsområden som till exempel personlig vård, förflyttning, hemliv och känsla av trygghet. Hemtjänst består i normalfallet av punktsatser, men stödet kan vara av mer omfattande karaktär om sådana behov föreligger.

Handling i fysisk butik, matlagning och snöskottning är exempel på insatser som generellt inte beviljas men där undantag kan göras om det föreligger särskilda skäl. Det finns också insatser som aldrig beviljas då det inte ingår i begreppet hemtjänst, exempel på detta är hundrastning, handha ekonomiska medel, ommöblering, bortforsling av möbler, köra avfall till återvinningsstation, reparationer och trädgårdsarbete.

Vid ett pågående beslut om hemtjänst kan utförarverksamheten inom ramen för det befintliga beslutet tillfälligt utöka stödet under tre veckor vid förändrat behov hos den enskilde. Därefter återrapporteras förändrade behov till biståndshandläggare som följer upp beslutet och eventuellt gör en ny behovsbedömning.

Gemensamt hushåll

Makar, sammanboende och barn över 18 år som lever i samma hushåll har ett gemensamt ansvar för praktiska bestyr i hemmet. Med praktiska bestyr avses till exempel att städa bostaden, tvätta och torka kläder, bereda måltider samt skaffa varor och tjänster. Personlig vård ingår inte i det gemensamma hushållsansvaret, utan det är ett frivilligt åtagande. Det är dock viktigt att beakta att vissa praktiska bestyr inom det gemensamma hushållsansvaret kan beviljas för att underlätta för en anhörig som vårdar en närstående

Egenvård

Insatsen kan beviljas om läkare eller annan legitimerad yrkesgrupp inom hälso- och sjukvården har bedömt att den enskilde kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd själv eller med hjälp av någon annan (egenvårdsbedömning). Det kan till exempel vara att själv ta ett ordinerat läkemedel eller göra övningar som har rekommenderats av en fysioterapeut. Det kan också röra sig om mer avancerade hälso- och sjukvårdsåtgärder.

Ledsagning

Insatsen kan beviljas för att bryta isolering och ge den enskilde möjlighet att delta i samhällslivet och ha kontakt med andra genom att till exempel besöka anhöriga, delta i kulturevent samt för att besöka fotvårdsspecialist och frisör. **Ledsagning bedöms restriktivt och ska ha karaktären av personnära stöd.** Det ska beaktas om annan huvudman har ansvar över att tillgodose behoven som ligger till grund för ansökan om ledsagning.

Avgränsning

Ledsagning beviljas i regel inte för aktiviteter utanför Luleå kommuns geografiska gräns, och inte för att hemtjänstens medarbetare ska ta emot och förmedla medicinsk information eller handha ekonomiska transaktioner i samband med till exempel läkarbesök.

Nattillsyn

Insatsen kan beviljas när den enskilde behöver personlig vård, tillsyn eller annat stöd nattetid. Nattillsynen kan ske genom digital tillsyn via kamera eller fysiska besök. I vilken form insatsen ska utföras bestäms av utförarverksamheten i samråd med den enskilde.

Trygghetslarm

Insatsen kan beviljas i förebyggande syfte och/eller för att den enskilde ska känna trygghet och säkerhet samt för att tillgodose behov som inte kan planeras i förväg. Trygghetslarmet kan enbart användas inom den egna bostaden och är aktivt under dygnets alla timmar.

Matdistribution

Insatsen kan beviljas när den enskilde är under 75 år och har svårt att på egen hand bereda måltider eller har ett bristande näringsintag. I Luleå kommun erbjuds matdistribution utan föregående behovsprövning till medborgare över 75 år.

Kontaktperson

Insatsen kan beviljas när den enskilde har behov av en person som fungerar som ett stöd med att till exempel bryta isolering, hjälpa till att skapa sociala kontakter och ge vägledning i olika situationer. ~~Kontaktperson bedöms restriktivt och ska ha karaktären av individuellt utformat stöd.~~ Personlig vård ingår inte i insatsen.

Avgränsning

Enskilda bosatta på särskilt boende kan i regel inte beviljas kontaktperson, då behovet av insatsen ska tillgodoses på boendet. Undantag kan göras om det till exempel handlar om yngre personer.

Dagverksamhet

Insatsen kan beviljas i syfte att erbjuda aktiviteter, delaktighet och social samvaro för att den enskilde ska få hjälp att bibehålla funktioner. Insatsen är också ett stöd till anhöriga som vårdar en närstående. För enskilda under 67 år ska det särskilt beaktas ifall behovet kan tillgodoses med insatsen sysselsättning.

Avgränsning

Enskilda bosatta på särskilt boende kan i regel inte beviljas dagverksamhet, då behovet av insatsen ska tillgodoses på boendet.

Sysselsättning

Insatsen kan beviljas när den enskilde har en funktionsnedsättning, är i åldern 18–67 år, uppbär sjukersättning och inte studerar eller arbetar på den reguljära arbetsmarknaden samt har behov av att främja sin personliga utveckling, gemenskap och delaktighet i samhället.

Avgränsning

Enskilda som uppbär sjukpenning kan i regel inte beviljas sysselsättning, undantag kan göras om den enskilde uppbär sjukpenning i avvaktan på sjukersättning.

Korttidsplats

Hemgångsplats

Insatsen kan beviljas när den enskildes behov inte kan tillgodoses i hemmet eller genom annan boendelösning. Insatsen är också avsedd för kartläggning av behov, återhämtning efter sjukhusvistelse och för rehabilitering som inte kan genomföras i det egna hemmet. Insatsen är av tillfällig karaktär och utgångspunkten ska i regel vara att möjliggöra för den enskilde att återgå till det egna hemmet.

Hemgångsplats kan även beviljas i livets slutskede eller i avvaktan på plats på särskilt boende, då det inte finns förutsättningar för den enskilde att få sina behov tillgodosedda i hemmet.

Avgränsningar

Hemgångsplats är inte avsedd för att tillgodose behov som uppstått till följd av bostadslöshet, bostad som inte är anpassad eller skadligt bruk/beroende. Dessa faktorer beaktas dock i helhetsbedömningen och om den enskilde har övriga behov som överensstämmer med syftet med hemgångsplats så kan insatsen beviljas.

Närståendepplats

Insatsen kan beviljas om den enskilde har en anhörig som vårdar honom eller henne i hemmet, under förutsättning att den enskilde har omfattande behov av omvårdnad och särskilt stöd. I normalfallet krävs det att den enskilde och den anhörige är sammanboende, och det ska särskilt beaktas om behovet i första hand kan tillgodoses i hemmet genom andra insatser som kan avlasta den anhörige.

Särskilt boende

Insatsen kan beviljas när den enskildes möjligheter till kvarboende i hemmet är uttömda och ett eller flera av följande kriterier är uppfyllda:

- Omfattande och varaktiga behov av omvårdnad och särskilt stöd kontinuerligt över hela dygnet, som inte kan tillgodoses med insatser i hemmet.
- Behov av trygghet och säkerhet som inte kan tillgodoses med insatser i hemmet.
- Psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller kognitiv sjukdom som medför oro och/eller påverkar den enskildes förmåga att fungera i hemmet.

Den enskildes subjektiva upplevelse av ensamhet och otrygghet ska särskilt beaktas för personer över 85 år.

Avgränsningar

Särskilt boende är inte avsedd för att tillgodose behov som uppstått till följd av bostadslöshet, bostad som inte är anpassad eller skadligt bruk/beroende. Dessa faktorer beaktas dock i helhetsbedömningen och om den enskilde har övriga behov som överensstämmer med syftet med särskilt boende så kan insatsen beviljas.

Förbehåll i beslut

Samtliga beslut om särskilt boende förses med förbehåll gällande att beslutet återkallas om den enskilde tackar nej vid två tillfällen.

Medboende

Äldre par har rätt att fortsätta bo tillsammans oavsett om maken/makan eller sambon har behov av särskilt boende. Det gäller under förutsättning att paret varit varaktigt sammanboende eller, om den ena i paret redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott och varit folkbokförda på samma adress.

Biståndsbedömning vid biståndsenheten

Dokumenttyp	Ärendenummer	Fastställt	Giltighetstid
Riktlinjer	2023/1574	2024-10-31 § 193	2026-12-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Enhetschef		Socialnämnd	Biståndsenheten

Innehåll

Inledning	4
Socialtjänstlagen	4
Rätten till bistånd.....	4
Skälig levnadsnivå	5
Ansökan från annan kommun	5
Barnperspektiv	5
Anhörigperspektiv	5
Våld i nära relation	5
Individens behov i centrum	6
Insatser via biståndsenheten	6
Stöd i hemmet	6
Hemtjänst	6
Ledsagning	7
Nattillsyn	7
Trygghetslarm	7
Matdistribution	7
Kontaktperson	7
Dagverksamhet	7
Sysselsättning	8
Korttidsplats.....	8
Hemgångsplats	8
Närståendeplats	8
Särskilt boende	9
Medboende	9

Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att vara normgivande för beslutsfattande i ärenden avseende bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) vid biståndsenheten i Luleå kommun, avsteg kan dock göras utifrån individuella behov. Riktlinjerna ska bidra till att beslut om bistånd fattas utifrån likartade bedömningsgrunder och därmed ge ökad rättssäkerhet för kommunens medborgare. Riktlinjerna beskriver generella ståndpunkter som socialnämnden har godkänt och som biståndshandläggare ska utgå från.

Ett multiprofessionellt och personcentrerat arbetssätt som bygger på samverkan ska genomsyra äldreomsorgen i Luleå kommun, i så väl myndighetsutövning som utförarverksamheter. Socialförvaltningen ska tillhandahålla trygghetsskapande och hälsofrämjande insatser och därmed förbättra den enskildes möjligheter att bo kvar i det egna hemmet.

Avgränsning

Dessa riktlinjer gäller vid beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen på biståndsenheten. Riktlinjerna gäller för äldre personer samt för personer från 18 år med somatisk funktionsnedsättning eller hjälpbehov av övervägande praktisk karaktär. Vid biståndsenheten finns även en vägledning som beskriver hur den praktiska tillämpningen av riktlinjerna ska ske.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag som ger kommunen stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. Socialtjänsten ska präglas av en helhetssyn som beaktar den enskildes totala situation och omgivning. Delaktighet samt respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet ska genomsyra såväl myndighetsutövningen som utförandet av insatser. Det är också socialtjänstens uppgift att på olika sätt motivera den enskilde att ta emot hjälp eller en insats. Insatserna ska anpassas till den enskildes aktuella förutsättningar och behov.

Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre människor får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Äldre människor ska få möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Socialtjänsten ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring ska få möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra, samt få en meningsfull sysselsättning och bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd. Socialförvaltningen ska också erbjuda stöd som underlättar för de som vårdar en närstående som är äldre eller allvarligt sjuk och för de som stödjer en närstående som har funktionsnedsättning.

Rätten till bistånd

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för att klara sin livsföring. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Vid bedömning av om behoven kan tillgodoses på annat sätt ska det särskilt beaktas om det finns biståndsfria insatser inom socialförvaltningen som kan tillgodose behoven, till exempel äldresupport eller öppna mötesplatser. Vid bedömning av behov av bistånd ska en sammanvägning göras av den enskildes behov, insatsens lämplighet och kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra likvärdiga insatser. Bedömningen ska även ta hänsyn till anhörigas behov av stöd och avlastning.

Beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen kan vara lämpliga att tidsbegränsa om den enskildes behov antas kunna förändras över tid. Detta är något som särskilt bör beaktas vid beslut om korttidsboende, som per definition är en kortvarig insats. När ett beslut tidsbegränsas ska skälen till detta anges.

Skälig levnadsnivå

Skälig levnadsnivå är en nivåbestämning som ger uttryck för vilken form av insats och stödform som kan komma i fråga. Den generella nivån för skälig levnadsnivå förändras kontinuerligt av rättspraxis, föreskrifter och allmänna råd. Behovsbedömningen ska vara individuell och ta hänsyn till omständigheterna i det specifika fallet.

Ansökan från annan kommun

En person som inte är bosatt i Luleå kommun och har för avsikt att flytta hit kan under vissa förutsättningar ha rätt att ansöka om stöd i förväg. En sådan ansökan prövas i två steg. Det första steget är att bedöma personkretstillhörighet och det andra steget är att pröva rätten till bistånd. Tillhör personkretsen gör den som:

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas.

Bedöms den enskilde inte tillhöra personkretsen prövas inte ansökan om bistånd.

Barnperspektiv

I ärenden där barn är inblandade ska barns bästa särskilt beaktas. Med barn avses personer under 18 år. I vissa fall kan barnperspektivet innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis beslutas utifrån beaktande av barnets bästa. Barnperspektiv innebär också att barnets situation ska uppmärksammas när en ansökan om bistånd eller annan insats handläggs inom socialtjänsten. Biståndet behöver inte gälla barnet utan kan exempelvis gälla barnets föräldrar eller syskon.

Anhörigperspektiv

I ärenden där anhöriga vårdar eller stödjer en närstående ska ett anhörigperspektiv särskilt beaktas. Det kan innebära att hänsyn tas till den anhörigas behov av delaktighet och information, att den anhöriges insatser synliggörs samt att den anhörigas egna behov uppmärksammas. Anhöriga kan också behöva avlastning om de vårdar eller stödjer en närstående. Detta kan också innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis kan beslutas utifrån beaktande av den anhörigas situation.

Våld i nära relation

I ärenden där våld i nära relation förekommer ska detta särskilt beaktas. Detta kan innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis beslutas utifrån beaktande av den våldsutsattas situation.

Individens behov i centrum

På biståndsenheten används det nationella arbetssättet Individens behov i centrum (IBIC) vid handläggning, dokumentation och uppföljning av ärenden. IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med strukturerad dokumentation som används inom såväl myndighetsutövningen som i utförarverksamheterna. IBIC beskriver den enskildes behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet utifrån Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). Den enskilde ska vara delaktig och fokus ska vara på fungerande vardagssituationer snarare än det som inte fungerar. IBIC fokuserar på den enskildes resurser, behov och mål i stället för de insatser kommunen kan erbjuda. Genom arbetssättet ges den enskilde möjlighet att bibehålla eller stärka sina egna förmågor genom stödjande, tränande och/eller kompenserande insatser.

Insatser via biståndsenheten

Stöd i hemmet

Stöd i hemmet innebär insatser som ska möjliggöra för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet så länge som möjligt samt bibehålla sin självständighet i vardagen. Stöd i hemmet kan också beviljas i syfte att avlasta en anhörig som vårdar eller stödjer en närstående. Insatserna kan i de fall det är lämpligt utföras, helt eller delvis, genom digital välfärdsteknik.

Hemtjänst

Hemtjänst innebär att den enskilde får stöd i hemmet av personal. Stödet beviljas utifrån den enskildes behov inom olika livsområden som till exempel personlig vård, förflyttning, hemliv och känsla av trygghet. Hemtjänst består i normalfallet av punktinsatser, men stödet kan vara av mer omfattande karaktär om sådana behov föreligger.

Handling i fysisk butik, matlagning och snöskottning är exempel på insatser som generellt inte beviljas men där undantag kan göras om det föreligger särskilda skäl. Det finns också insatser som aldrig beviljas då det inte ingår i begreppet hemtjänst, exempel på detta är hundrastning, handha ekonomiska medel, ommöblering, bortforsling av möbler, köra avfall till återvinningsstation, reparationer och trädgårdsarbete.

Vid ett pågående beslut om hemtjänst kan utförarverksamheten inom ramen för det befintliga beslutet tillfälligt utöka stödet under tre veckor vid förändrat behov hos den enskilde. Därefter återrapporteras förändrade behov till handläggare vid biståndsenheten som följer upp beslutet och eventuellt gör en ny biståndsbedömning.

Gemensamt hushåll

Makar, sammanboende och hemmavarande barn över 18 år som lever i samma hushåll har ett gemensamt ansvar för praktiska bestyr i hemmet. Med praktiska bestyr avses till exempel att städa bostaden, tvätta och torka kläder, bereda måltider samt skaffa varor och tjänster. Personlig vård och andra direkta omvårdnadsinsatser ingår inte i det gemensamma hushållsansvaret, utan det är ett frivilligt åtagande. Dessa omständigheter påverkar rätten till bistånd. Det är dock viktigt att beakta att vissa praktiska bestyr inom det gemensamma hushållsansvaret kan beviljas för att underlätta för person som stödjer eller vårdar närstående.

Egenvård

Stöd med egenvård kan beviljas om läkare eller annan legitimerad yrkesgrupp hälso- och sjukvården har bedömt att den enskilde kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd själv eller med hjälp av någon annan (egenvårdsbedömning). Det kan till exempel vara att själv ta ett ordinerat läkemedel

eller göra övningar som har rekommenderats av en fysioterapeut. Det kan också röra sig om mer avancerade hälso- och sjukvårdsåtgärder.

Ledsagning

Ledsagning kan beviljas för att ge den enskilde möjlighet att delta i samhällslivet och ha kontakt med andra genom att till exempel besöka anhöriga, delta i kulturevent och liknande. Ledsagning kan även innebära att hjälpa den enskilde till läkarbesök, besök hos fotvårdsspecialist, frisör och liknande. Ledsagning bedöms restriktivt och ska ha karaktären av personnära stöd. Det ska beaktas i fall annan huvudman, exempelvis hälso- och sjukvården, har ansvar över att tillgodose behov som ligger till grund för ansökan om ledsagning.

Avgränsning

Ledsagning beviljas i regel inte för aktiviteter utanför Luleå kommuns geografiska gräns, för att personal ska ta emot och förmedla medicinsk information eller för att handha ekonomiska transaktioner i samband med besök.

Natttillsyn

Natttillsyn kan beviljas när den enskilde behöver personlig vård, tillsyn eller annat stöd nattetid. Natttillsynen kan ske genom digital tillsyn via kamera eller fysiska besök av nattpatrull. I vilken form insatsen ska utföras bestäms av utförarverksamheten i samråd med den enskilde.

Trygghetslarm

Trygghetslarm kan beviljas för att den enskilde ska känna trygghet och säkerhet samt för att tillgodose behov som inte kan planeras i förväg. Trygghetslarm kan även beviljas i ett förebyggande syfte. Trygghetslarmet kan enbart användas inom den egna bostaden och är aktivt under dygnets alla timmar.

Matdistribution

Matdistribution kan beviljas när den enskilde är under 75 år och har svårigheter att på egen hand bereda måltider eller har ett bristande näringsintag. I Luleå kommun erbjuds matdistribution som service till medborgare över 75 år, vilket innebär att ingen biståndsbedömning genomförs.

Kontaktperson

Kontaktperson kan beviljas när den enskilde har behov av en person som kan hjälpa till att bryta isolering samt stärka det egna sociala nätverket. Syftet kan även vara råd och stöd för den enskilde med personliga angelägenheter av mer praktisk karaktär. Kontaktperson bedöms restriktivt och ska ha karaktären av individuellt utformat stöd. Omvårdnad ingår inte i insatsen.

Avgränsning

Enskilda bosatta på särskilt boende kan i regel inte beviljas kontaktperson då deras behov av att bryta isolering och stärka det egna sociala nätverket ska tillgodoses på boendet. Undantag kan göras om det till exempel handlar om yngre personer bosatta på särskilt boende.

Dagverksamhet

Dagverksamhet kan beviljas i syfte att erbjuda aktiviteter, delaktighet och social samvaro för att den enskilde ska få hjälp att bibehålla funktioner. Insatsen är också ett stöd till anhöriga som

vårdar eller stödjer en närstående. Insatsen riktar sig främst till enskilda över 67 år. För enskilda under 67 år ska det särskilt beaktas ifall behovet kan tillgodoses med insatsen sysselsättning.

Avgränsning

Enskilda bosatta på särskilt boende kan i regel inte beviljas dagverksamhet då behovet av aktiviteter, delaktighet och social samvaro ska tillgodoses på boendet.

Sysselsättning

Sysselsättning kan beviljas när den enskilde har en funktionsnedsättning, är i åldern 18–67 år, uppbär sjukersättning och inte studerar eller arbetar på den reguljära arbetsmarknaden. Sysselsättning ska tillgodose behov av att främja personlig utveckling, gemenskap och delaktighet i samhället.

Avgränsning

Enskilda som uppbär sjukpenning kan i regel inte beviljas sysselsättning, undantag kan göras om den enskilde uppbär sjukpenning i avvaktan på sjukersättning.

Korttidsplats

Luleå kommun har två former av beslut om korttidsplats:

- Hemgångsplats
- Närståendeplats

Hemgångsplats

Hemgångsplats är en tillfällig insats som kan beviljas när den enskildes behov inte kan tillgodoses i det egna hemmet eller genom annan boendelösning. Det kan handla om att den enskilde har omfattande behov av omvårdnad dygnet runt eller tillsyn som inte kan tillgodoses genom stöd i hemmet eller hälso- och sjukvårdens insatser. Insatsen är också avsedd för återhämtning efter sjukhusvistelse och för rehabilitering som inte kan genomföras i det egna hemmet. Därutöver används hemgångsplatsen för att kartlägga den enskildes behov av omvårdnad. Målsättning med hemgångsplats ska i regel vara att möjliggöra för den enskilde att återgå till det egna hemmet. Om den enskilde återfår förmågor till den grad att behoven kan tillgodoses i det egna hemmet så är denne inte längre berättigad till hemgångsplats.

Hemgångsplats kan även beviljas för omvårdnad och omsorg i livets slutskede eller i avvaktan på plats på särskilt boende, då det inte finns förutsättningar för den enskilde att få sina behov tillgodosedda i det egna hemmet.

Avgränsningar

Hemgångsplats är inte avsett för att avhjälpa behov avseende bostadslöshet, ej anpassad bostad/ bostadsanpassning eller missbruk. Dessa faktorer beaktas dock i helhetsbedömningen och om den enskilde har övriga behov som överensstämmer med syftet med hemgångsplats så kan insatsen beviljas.

Närståendeplats

Närståendeplats kan beviljas om den enskilde har en anhörig som vårdar denne i hemmet och har behov av avlastning. Syftet med närståendeplats är att den enskilde ska kunna bo kvar i det egna hemmet längre än vad som annars hade varit möjligt. Den enskildes behov av omvårdnad eller

tillsyn ska vara av omfattande karaktär. Vid bedömningen av närståendeplats ska det beaktas om behovet i första hand kan tillgodoses i hemmet genom insatser som kan avlasta den anhöriga. I normalfallet krävs det att den enskilde och anhöriga är sammanboende för att beviljas närståendep plats.

Särskilt boende

Särskilt boende avser en permanent plats på ett vård- och omsorgsboende med omvårdnad över hela dygnet. En individuell helhetsbedömning av den enskildes fysiska, psykiska, medicinska, sociala och existentiella behov ska göras. Möjligheterna till kvarboende i det egna hemmet ska vara uttömda innan beslut om särskilt boende fattas. Hög ålder ska särskilt beaktas i den sammantagna bedömningen. Den enskildes subjektiva upplevelse av ensamhet och otrygghet ska särskilt beaktas för personer över 90 år. För att beviljas särskilt boende ska ett eller flera av nedanstående kriterium vara uppfyllda:

- Omfattande och varaktiga behov av vård, omsorg och tillsyn kontinuerligt över hela dygnet, som inte kan tillgodoses med stödinsatser i det egna hemmet.
- Behov av trygghet och säkerhet i den dagliga livsföringen som inte kan tillgodoses med stödinsatser i det egna hemmet.
- Psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller kognitiv sjukdom som medför oro och/eller påverkar individens förmåga att fungera i det egna hemmet.

Avgränsningar

Särskilt boende är inte avsett för att avhjälpa behov avseende bostadslöshet, ej anpassad bostad/ bostadsanpassning eller missbruk. Dessa faktorer beaktas dock i helhetsbedömningen och om den enskilde har övriga behov som överensstämmer med syftet med särskilt boende så kan insatsen beviljas.

Medboende

När endast en av parterna har behov av särskilt boende har makar, sambor eller partners rätt att flytta med. Det ingår i den enskildes skäliga levnadsnivå att kunna välja att fortsätta bo med sin partner. Kriterier för att beviljas medboende är att paret varit varaktigt sammanboende eller, om den ena i paret redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott och varit folkbokförda på samma adress.

Förslag till beslut gällande nya riktlinjer för personlig assistans

Ärendenr 2025/813-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att anta riktlinjer för personlig assistans enligt bilaga.
2. Riktlinjer gällande val av utförare vid personlig assistans och kommunens yttersta ansvar, SOC Hid: 2025.2218 och riktlinjer för bilkörning vid personlig assistans, SOC Hid: 2025.2219 upphör att gälla i och med detta beslut.

Sammanfattning av ärendet

Inom verksamhetsområde socialpsykiatri, stöd och assistans utförs insatsen personlig assistans i kommunal regi enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Ett kvalitetsarbete inom verksamheten personlig assistans inleddes under hösten 2024 med syfte att stödja enhetscheferna i deras uppdrag. En del av det arbetet innebär att kvalitetssäkra att det finns uppdaterade rutiner, stöddokument, checklistor med mera så att arbetet bedrivs likvärdigt, jämlikt och jämställt inom hela verksamheten. Under arbetet har det identifierats ett behov av riktlinjer och vägledning som beskriver riktning och tillvägagångssätt i arbetet med personlig assistans. Utifrån riktlinjerna ska en vägledning tas fram där det praktiska arbetet framgår och beskrivs.

Insatsen personlig assistans, som utförs av assistansanordnare, tillhandahålls idag både av kommunen och privata utförare. Förslaget på riktlinjer gäller när Luleå kommun är vald som utförare av insatsen.

I samband med att riktlinjer för personlig assistans antas upphör riktlinjer gällande val av utförare vid personlig assistans och kommunens yttersta ansvar och riktlinjer för bilkörning vid personlig assistans. Dessa har inarbetats i de nya riktlinjerna för personlig assistans.

Beskrivning av ärendet

I riktlinjerna beskrivs definition av personlig assistans, syftet med insats, mål och målgrupp av följande personkretsar 1–3 LSS. Det finns ingen nedre åldersgräns för att beviljas personlig assistans, däremot en övre gräns som följer riktåldern för pension enligt 9 b § LSS. Ansvar för insatsen delas mellan kommunen och staten. Om de grundläggande behoven bedöms vara mindre

än 20 timmar i veckan är det kommunen som beslutar om rätten till assistans. Om de grundläggande behoven är större än 20 timmar per vecka sker bedömningen hos Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken (SFB).

Riktlinjerna beskriver även valet av assistansanordnare och samverkan mellan enheter som exempelvis insats med kortare punktinsatser. Personlig assistans i kombination med flera insatser enligt SoL och LSS kan därför påverka omfattningen av assistansbeslutet.

Andra delar som lyfts är verkställighet av insats och delar av kommunens skyldighet att rapportera till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) samt kostnad för assistansen. Individens behov i centrums (IBIC) arbetssätt tillämpas med fokus på enskilds behov, resurser och resultat. I det arbetet ingår även systematisk kvalitetsuppföljning för att kvalitetssäkra insats. Barnperspektivet beskrivs både utifrån direkt och indirekt påverkan vilket särskilt beaktas.

Annat som benämns är anställningsformer, väntetid i assistans, tillfällig utökning av assistans, semesterresor och andra resor samt transporter. Vid misstanke om någon far illa ska det rapporteras enligt rutin för lex Sarah. Uppsägning av avtal, kommunens yttersta ansvar, tillfällig bemanning hos privat assistansanordnare samt kommunens yttersta ansvar när privata assistanssamordnare fransäger sig uppdraget ingår.

Dialog

Arbetet har skett i dialog med verksamhetschef för verksamhetsområde socialpsykiatri, stöd och assistans, verksamhetsutvecklare och enhetschefer inom personlig assistans. Förslag till riktlinjer har skett i dialog med MAS, MAR, SAS samt i samverkan med HR & kvalitets arbetsgrupp för att inhämta andra professioners synpunkter. Efter remiss har förslaget reviderats. Förslaget har även delgetts kommunjurist.

Beslutsunderlag

- Förslag - Riktlinjer – Personlig assistans
- Riktlinjer gällande val av utförare vid personlig assistans och kommunens yttersta ansvar (2016-12-01), SOC Hid: 2025.2218
- Riktlinjer för bilkörning vid personlig assistans (2015-04-01), SOC Hid: 2025.2219

Ann-Helen Hägg
Verksamhetsutvecklare

Beslutet skickas till

Socialnämnden

Enhetschefer inom personlig assistans

Verksamhetschef Socialpsykiatri, stöd och assistans

Verksamhetschef Vård och omsorg

Verksamhetschef Stöd och service

Verksamhetschef Hälso- och sjukvård

Avdelningschef Ekonomi & kvalité

Riktlinjer - personlig assistans

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	2025/813	SN 2025-08-28	2028-12-31
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Verksamhetschef socialpsykiatri, stöd och assistans		Socialnämnden	Personlig assistans

Inledning

Enligt 7 § första stycket lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har personer som omfattas av lagen rätt till insatser i form av särskilt stöd och service, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde skall tillförsäkras goda levnadsvillkor genom att insatsen är individuellt anpassad och utformad så att den är tillgänglig för de personer som behöver den. Personlig assistans enligt 9 § 2 LSS är en av de insatser för personer som omfattas av någon av lagens personkretsar enligt 1 § LSS.

Definition personlig assistans

LSS anger att personlig assistans enligt 9a § avser ett personlig utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer till den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med ett eller flera grundläggande behov. Utgångspunkten för personlig assistans är att allt stöd den enskilde behöver ska tillgodoses genom insatsen och därigenom förmågan att leva ett självständigt liv. Insatsen skall vara varaktig och samordnad och kompensera för nedsatta funktioner och förmågor hos den enskilde som ska delta efter egen förmåga i den assistans som genomförs.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov, om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det kan handla om nödvändiga åtgärder i samband med sondmatning, väntetid eller hjälp vid aktiviteter utanför hemmet.

Syfte

Syftet med insatsen personlig assistans är att bidra till att en person med svåra funktionsnedsättningar ska kunna leva ett liv som andra. Assistansen ska stärka den enskildes möjlighet till ett oberoende liv där delaktighet, integritet och självbestämmande är centralt. Utgångspunkten i utförandet är att assistenten ska vara knuten till den enskilde och finnas tillgänglig den tid och vid de tillfällen som den enskilde behöver assistans.

Mål

Målet med insatsen personlig assistans är att den enskilde ska

- tillförsäkras goda levnadsvillkor
- få möjlighet att leva ett självständigt liv och ett liv som andra med hänsyn till sina unika förutsättningar
- uppleva jämlikhet i levnadsvillkoren och delaktighet i samhällslivet oberoende av funktionsnedsättningen.

Målgrupp

Personlig assistans beviljas till personer med funktionsnedsättning som bedöms tillhöra någon av följande personkretsar 1–3 LSS.

Personkrets 1: personer med intellektuell funktionsnedsättning (utvecklingsstörning), autism eller autismliknande tillstånd.

Personkrets 2: personer med betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter en hjärnskada i vuxen ålder som har orsakats av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Personkrets 3: personer med andra varaktiga fysiska och psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande, har omfattande behov av stöd eller service och som medför att den enskilde är i behov av särskilt stöd eller service.

Det finns ingen nedre åldersgräns för att beviljas personlig assistans, däremot en övre gräns som följer riktåldern för pension enligt 9 b § LSS. Har riktåldern för pension uppnåtts kan den enskilde inte beviljas fler assistansstimmar, men får behålla den assistans som beviljats sedan tidigare.

Den som har uppnått riktåldern för pension kan söka insatser via stöd i hemmet, som beviljas enligt socialtjänstlagen (SoL). Insats enligt SoL är normalt avgiftsbelagd och ska ge individen en skälig levnadsnivå.

Ansvar för insatsen

Kommunen och staten delar på ansvaret för personlig assistans. Om de grundläggande behoven bedöms vara mindre än 20 timmar i veckan är det kommunen som beslutar om rätten till assistans. Om de grundläggande behoven är större än 20 timmar per vecka sker bedömningen hos Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken (SFB). Kommunen har ett basansvar för insatsen personlig assistans vilket innebär att kommunen ansvarar för tillfällig utökning av assistans exempelvis vid semesterresa.

Val av assistansanordnare

I samband med att insats enligt LSS eller SFB beviljas ska den enskilde välja vilken assistansanordnare som ska utföra insatsen. Det kan vara Luleå kommun eller en privat assistansanordnare som verkställer insatsen, men den enskilde kan också välja att driva assistansen i egen regi. En överenskommelse tecknas mellan den enskilde och aktuell assistansanordnare som där efter har en skyldighet att tillhandahålla det stöd som beviljats enligt beslut.

Samverkan mellan enheter

Beroende på den enskildes behov och beviljad insats kan personlig assistans verkställas i samverkan med andra verksamheter inom socialförvaltningen,

exempelvis vid kortare punktinsatser. Det kan också innebära samarbete för att säkerställa att den enskilde får den specifika kompetens som behövs hos medarbetarna.

Syftet med samverkan är att på bästa sätt verkställa den enskildes beslut och tillgodose de behov och förutsättningar som finns. Det innebär till exempel att stöd i hemmet eller nattpatrull verkställer beviljade punktinsatser om behovet finns i det enskilda fallet. När det är aktuellt att verkställa hel/del av beslut med stöd av annan verksamhet ska den enskilde informeras och vara delaktig i beslutsprocessen.

Personlig assistans i kombination med andra insatser

Den enskilde kan inte ha två insatser som tillgodoser samma behov. Beslut om andra insatser enligt SoL eller LSS kan därför påverka omfattningen av assistansbeslutet oavsett om beslutet fattats av Försäkringskassan eller kommunen.

Verkställighet av insats

Grundregeln är att kommunen skyndsamt ska verkställa ett beslut om en insats. Kommunen har skyldighet att rapportera till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om den enskilde inte fått sin beviljade insats verkställd helt eller delvis inom tre månader. Kommunen ska därefter fortsatt rapportera ej verkställt beslut tills det är verkställt eller avslutat av annan anledning. I väntan på att insatsen verkställs kan den enskilde erbjudas andra kompenserande insatser inom socialförvaltningen.

Kostnad för assistansen

Insatsen personlig assistans är avgiftsfri. Det innebär att den enskilde inte har någon kostnad för sin insats oavsett om det gäller beslut från kommunen eller beslut om assistansersättning från Försäkringskassan.

Individens behov i centrum (IBIC)

Inom socialförvaltningens verksamheter tillämpas det nationella arbetssättet *Individens behov i centrum* (IBIC) vid handläggning, genomförande och uppföljning av ärenden. IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med fokus på den enskildes behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet.

Kvalitetsuppföljning

Verksamheten personlig assistans arbetar löpande och systematiskt med att kvalitetssäkra och följa upp insatsen. I detta arbete ingår bland annat att säkerställa att verksamheten har rutiner och arbetssätt som är effektiva för att

uppnå verksamhetens mål och uppdrag. En årlig brukarenkät och individuella uppföljningar med den enskilde ingår också som ett led i det ständiga förbättringsarbetet.

Barnperspektivet

I ärenden där barn beviljas personlig assistans ska barnperspektivet särskilt beaktas vid både handläggning och verkställighet. Personlig assistans ska utifrån barnperspektivet ge barn med insatsen möjligheter till goda levnadsvillkor som bygger på barnets utveckling, trygghet och självständighet.

Barnperspektivet ska även beaktas när en förälder har insatsen. Assistansen ska inte bara utformas utifrån den vuxnas behov utan också med barnets livskvalitet i centrum. Det kan innebära att assistanstimmar ska anpassas efter hela familjens situation och barnets rätt att vara barn ska skyddas aktivt.

Anställningsformer inom personlig assistans

Den vanligaste anställningsformen inom socialförvaltningen är tillsvidareanställning enligt kollektivavtal Huvudöverenskommelse/Allmänna Bestämmelser (HÖK/AB). Inom personlig assistans finns även en särskild kollektivavtalsreglerad visstidsanställning som gäller för begränsad tid för visst arbete, PAN – personlig assistent och anhörigvårdare.

PAN möjliggör anställning av anhörigvårdare eller anmodad personlig assistent för personer i behov av stöd. Anhörigvårdare är en person som bor i hushållsgemenskap med den enskilde, medan anmodad personlig assistent är någon som den enskilde själv valt för att utföra uppdraget.

För personer aktuella för anställning enligt PAN krävs ett utdrag ur polisens misstanke- och belastningsregister innan anställning. De behöver också ha tillräckligt med kvalifikationer för att utföra uppdraget, som exempelvis att dokumentera i den enskildes journal och använda de hjälpmedel som är ordinerade. Det kan även innebära att de ska utföra en delegerad hälso- och sjukvårdsinsats.

Väntetid i assistansen

Den enskilde beviljas ibland insatser under sin dygnsvila, så kallad väntetid. Väntetid är tid mellan aktiva insatser då assistenten ska finnas i den enskildes närhet för att kunna hjälpa till vid behov. Insatsen avser tid under dygnsvilan då assistenten måste vara på plats i den enskildes bostad. Väntetid regleras under bilaga J till AB och är en överenskommelse mellan Kommunal och SKR (Sveriges Kommuner och Regioner).

Tillfällig utökning av assistansen

Tillfällig utökning av assistans kan ansökas om det finns behov av assistans som sträcker sig utöver den insats som är beviljad.

Ansökan om tillfällig utökning av assistans görs hos kommunens handläggare oavsett om den enskilde har ett assistansbeslut från kommunen eller Försäkringskassan. Tillfällig utökning söker den enskilde i förväg, eller så snart det är möjligt utifrån situationen exempelvis vid planer på att resa, delta i särskild aktivitet eller utökat behov av hjälp efter en operation. Beslut om tillfälligt utökade timmar är tidsbegränsade.

Semesterresor och andra resor

Inom personlig assistans förekommer resor där insatsen verkställs utanför den enskildes ordinarie bostad. Med resa avses alla typer av aktiviteter som i regel innebär övernattnings exempelvis semesterresor inom eller utanför landets gränser, resor i tjänsten, konferens- eller lägerresor. Rätten till assistans för en resa bedöms individuellt och vägs mot kvalitetsnivån goda levnadsvillkor enligt LSS 7 § andra stycket.

Kommunen ska verka för att möjliggöra assistans vid resa, men det är förutsättningarna i det enskilda fallet som är avgörande. Resor ska i första hand genomföras inom ramen för redan beviljade assistanstimmar men om de beslutade timmarna inte är tillräckliga kan den enskilde ansöka om utökat behov av assistans hos kommunens handläggare.

Transporter

För behovet av transport rekommenderas den enskilde att nyttja kollektivtrafik eller särskild persontrafik (färdtjänst/riksfärdtjänst) i första hand. Inom personlig assistans kan assistenten även köra den enskildes fordon i det fall ett särskilt avtal är undertecknat. Fordonet ska ha en giltig försäkring och vara besiktigat. Den enskilde står för samtliga kostnader om en olycka med fordonet inträffar, vilket även inkluderar självrisk. Uppdraget att köra den enskildes fordon är alltid frivilligt för assistenten och ingår normalt inte i arbetsuppgifterna.

Kommunens policy är att assistenten aldrig använder sitt eget fordon för transporter tillsammans med den enskilde.

Vid misstanke om någon far illa

- Den enskilde – Om assistenten misstänker/upptäcker att det råder missförhållande i omsorgen för den enskilde så ska det rapporteras enligt rutin "*lex Sarah*".

- Barn - Om assistenten misstänker att barn fara illa så finns en skyldighet enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen att genast anmäla detta.
- Våld i nära relation - Assistenten ska vara uppmärksam om en person är våldsutsatt och kommunen ska då erbjuda stöd och vägledning till den våldsutsatta, enligt *"Checklista för personal vid misstanke om våld i nära relation"*.
- Vanvård av djur - Upptäcker assistenten att djur utsätts för vanvård eller misshandel så kan det rapporteras enligt rutin *"lex Maja – vanvård av djur"*.

Uppsägning av avtal

Uppsägningstiden inom personlig assistans är 2 månader om inget annat överenskommits. Uppsägningen från den enskilde ska ske skriftligt.

Kommunens yttersta ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret att samtliga kommuninvånare får sina behov tillgodosedda enligt deras beviljade insatser oavsett vilken anordnare den enskilde valt.

Det yttersta ansvaret träder in när privat assistansanordnare tillfälligt begär hjälp av kommunen med sin bemanning, eller fränsäger sig hela uppdraget. Socialförvaltningen har skyldighet att anmäla till IVO om det finns anledning att ifrågasätta den externa utförarens lämplighet att bedriva personlig assistans, till exempel återkommande åberopa kommunens yttersta ansvar genom att frekvent begära hjälp med bemanning.

Tillfälligt bemanningsbehov hos privat assistansanordnare

Som arbetsgivare har privata assistansanordnare ett ansvar att upprätta en beredskapsplan för krislägen, vilket bland annat innefattar en plan för att ersätta ordinarie personlig assistent vid frånvaro. Denna plan ska i första hand tillämpas innan anordnaren begär hjälp av kommunen för sin bemanning.

Privat assistansanordnare begär hjälp av kommunen via e-tjänst när akut och tillfällig personalbrist har uppstått och deras egen beredskapsplan är otillräcklig. Kommunen är då behjälplig med att lösa enstaka arbetspass under kortare tid och den privata assistansanordnaren ansvarar för att fortlöpande hitta egna lösningar för kommande bemanningsbehov.

Kommunens yttersta ansvar när privat assistansanordnare fränsäger sig uppdraget

Om en privat assistansanordnare inte kan utföra den beviljade insatsen och fränsäger sig uppdraget träder detta ansvar in. Uppdraget ska i första

hand utföras med personlig assistans men det kan bli aktuellt att verkställa hela eller delar av insatsen med andra insatser, såsom stöd i hemmet eller korttidsboende för att tillgodose den enskildes behov i väntan på att assistans kan verkställas. Med anledning av att det är ett kommunövergripande ansvar måste hanteringen prioriteras av samtliga verksamhetsområden för att hitta bästa möjliga lösning.

Riktlinje

Giltig fr o m:	2016-12-01	Dokumenttyp:	Riktlinjer	Sida:	1
Framställd av:	Verksamhetschefer	Beslutad av:	Socialchef		

Riktlinje gällande val av utförare vid personlig assistans och kommunens yttersta ansvar

Förändring från 1 december år 2016

Utifrån att lagstiftningen förstärkts och rättsläget blivit tydligare gällande att medborgare som beviljats insatsen personlig assistans ska välja en huvudman/utförare för hela insatsen kommer nu Luleå kommun utgå från det.

Medborgaren som beviljats insatsen personlig assistans har möjlighet att välja en av följande utförarealternativ: att vara egen arbetsgivare, att anlita en privat utförare, att ingå i ett brukarkollektiv eller att välja kommunen.

Luleå kommun kommer från och med 1 december år 2016 att utgå från nedan:

- När en medborgare väljer kommunen som utförare utförs hela insatsen av kommunen. Ett avtal tecknas mellan kommunen och medborgaren.
- När en medborgare väljer andra utförarealternativ än kommunen utförs hela insatsen av den utförare som valts.
- När en medborgare eller privat utförare vill att kommunen ska utföra delar av en insats, erbjuder kommunen medborgaren att ta över hela ärendet. Det är inte längre möjligt att köpa delar av en insats av kommunen.

Kommunens yttersta ansvar

Kommunens yttersta ansvar träder enbart i kraft i de fall privata utförare/egna arbetsgivare/kooperativ inte kan ordna för personal vid enstaka tillfällen. Vid dessa tillfällen måste den externa utföraren ha uttömt alla sina möjligheter, innan kommunens yttersta ansvar kan åberopas. Kommunen debiterar den externa utföraren för de faktiska kostnader som uppstår.

När bemanningsbehovet upprepas vid flertal tillfällen kommer en anmälan göras till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med anledning av att kommunen fått tydliga signaler på att den externa utföraren inte klarar av sitt uppdrag. I förlängningen kan anmälan bidra till att den externa utföraren förlorar sitt tillstånd att bedriva sin verksamhet.

Riktlinjer för bilkörning vid personlig assistans

Användning av brukarens bil

Kommunens policy är att personlig assistent kan köra brukarens fordon i de fall där brukaren undertecknat särskilt avtal (enligt bilaga). Brukarens bil ska vara handikappanpassad för brukaren som passagerare, eller att brukarens funktionshinder förhindrar nyttjande av färdtjänst.

- Avtalet ska upprättas mellan brukaren och socialförvaltningen innan bilkörning kan äga rum. Avtal tecknas endast för fordon ägt av brukaren/förmyndare/godman/förvaltare.
- Avtalet innebär att brukaren står för samtliga kostnader om en olycka med fordonet inträffar.
- Bilens trafikförsäkring gäller alltid och brukaren svarar för eventuell självrisk och bonusförlust.
- Fordonet ska vara försäkrat och kopia av försäkringsbesked ska biläggas avtalet.
- Brukaren, som kan få en högre självrisk om den som kör fordonet är under 25 år, ska även i sådant fall stå för den högre självrisken.
- Uppdraget att köra brukarens bil är alltid frivilligt för den personliga assistenten och ingår normalt inte i arbetsuppgifterna.
- Assistenten förväntas följa gällande trafikregler och ansvarar själv för böter eller andra påföljder i samband med bilkörning.

Användning av assistentens bil

Kommunens policy är att assistenten aldrig använder egen bil för transporter tillsammans med brukaren.

Avtal om bilkörning vid personlig assistans

Jag har tagit del av och accepterat bilagda riktlinjer vad gäller bilkörning vid personlig assistans.

Detta avtal avser tillfällen när personlig assistent framför min bil,
med registreringsnummer.....

Bilen är trafikförsäkrad, skattad och besiktad.

Härmed förbinder jag mig att stå för eventuella kostnader i samband med händelser som gör att min bilförsäkring tas i anspråk. De kostnader som avses är självrisk, bonusförlust och en eventuell högre självrisk om den som framför bilen inte fyllt 25 år.

Jag förbinder mig att snarast informera berörd enhetschef i de fall förändringar inträffat när det gäller bilens ägarförhållande eller i de fall fordonsbyte ägt rum och nytt avtal därför är aktuellt.

Luleå den.....

.....
Brukare/Företrädare / Bilens ägare

Undertecknad har delgivit och förklarat innehållet i ovanstående avtal och bilagda riktlinjer för ovanstående brukare/företrädare och för de personliga assistenter som arbetar hos denne.

.....
Ansvarig Enhetschef
Luleå Kommun
Socialförvaltningen
Enhet Stöd och Omsorg

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON/ VÄXEL	MOBILTELEFON	PLUSGIRO	E-POSTADRESS
Luleå kommun		0920-45 30 00			
Socialförvaltningen		DIREKT	TELEFAX	BANKGIRO	www.lulea.se
Enhet Stöd och Omsorg					

Förslag till beslut gällande kvittering av ordförandeuppdrag gällande tid för återhämtning

Ärendenr 2025/817-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna kvittering av ordförandeuppdraget.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens ordförande har 2025-06-19 inkommit med ett ordförandeuppdrag gällande pilotprojekt med tid för återhämtning inom barn- och ungaenheten samt för medarbetare i ålder 64 år och uppåt.

Sammanfattning av ordförandeuppdrag

Det finns utmaningar sett till kompetensförsörjning inom socialförvaltningens verksamheter. Samtidigt sker stora pensionsavgångar i närtid, vilket ytterligare kan försvåra situationen. Om fler kan tänka sig att stanna kvar i yrket längre innan de väljer att gå i pension skulle det vara positivt ur bemanningssynpunkt. Bland den gruppen medarbetare finns också stor kompetens och värdefull erfarenhet som bidrar till en välfungerande verksamhet. Det finns signaler om stor och psykosomatiskt utmanade arbetsbelastning inom barn- och ungaenheten inom myndighet. Enheten hanterar komplexa ärenden och har haft hög personalomsättning det senaste året. Kravet på socionomkompetens gör det ytterligare svårare att rekrytera rätt kompetens.

Syftet med detta pilotprojekt är att undersöka om extra tid för reflektion och återhämtning under arbetsdagen kan ha en positiv inverkan på den upplevda arbetsmiljön.

Ordförande ger socialdirektören i uppdrag att utreda följande frågor:

- Utreda möjligheten att främja arbetsmiljön genom att ge arbetstagare, inom enheten barn och unga myndighet, tid för återhämtning och reflektion under arbetstid.
- Utreda möjligheten att stanna längre kvar i yrket.
- Beskriva möjliga tillvägagångssätt.
- Titta på hur andra kommuner gjort liknande insatser.

Genomförandet ska ske genom ett pilotprojekt som kommer att pågå under cirka 2 år, med regelbundna utvärderingar för att mäta dess effekter.

Ordförandeuppdraget finns beskrivet i sin helhet i bilaga.

Socialdirektören har tagit fram följande tids- och återrapporteringsplan som visar hur socialförvaltningen ska arbeta med ordförandeuppdraget.

Socialdirektörens tids- och återrapporteringsplan vid kvittering av ordförandeuppdrag

- Återkoppling av utredningen och förslag på pilotprojekt ges till socialnämnden under hösten 2025.
- Socialnämnden beslutar om riktning, projektmål och finansiering för pilotprojektet.
- Pilotprojektet återrapporteras löpande i samband med socialnämndens hel- och delårsrapportering.

Resultaten av pilotprojektet kommer att analyseras och användas för framtida beslut om arbetsmiljöinsatser inom förvaltningen.

Socialnämnden föreslås att godkänna kvitteringen av ordförandeuppdraget enligt tids- och återrapporteringsplanen ovan.

Dialog

Dialog kommer att genomföras med berörda verksamheter.

Beslutsunderlag

- Ordförandeuppdrag - Pilotprojekt med tid för återhämtning för barn- och ungaenheten samt för medarbetare i ålder 64 år och uppåt, SOC Hid: 2025.1961

Gabriella Sjöström
Socialdirektör

Beslutet skickas till

Socialdirektör

Ordförandeuppdrag – Pilotprojekt med tid för återhämtning för barn och unga-enheten samt för medarbetare i ålder 64 år och uppåt.

Bakgrund: Det finns utmaningar sett till kompetensförsörjning inom socialförvaltningens verksamheter. Samtidigt sker stora pensionsavgångar i närtid, vilket ytterligare kan försvåra situationen. Om fler kan tänka sig att stanna kvar i yrket längre innan de väljer att gå i pension skulle det vara positivt ur bemanningssynpunkt. Bland den gruppen medarbetare finns också stor kompetens och värdefull erfarenhet som bidrar till en välfungerande verksamhet. Det finns signaler om stor och psykosomatiskt utmanade arbetsbelastning inom Barn och unga-enheten.

Syfte: Syftet med detta pilotprojekt är att undersöka om extra tid för reflektion och återhämtning under arbetsdagen kan ha en positiv inverkan på den upplevda arbetsmiljön.

Motivering:

1. **Attraktiv arbetsplats:** Genom att schemalägga tid för återhämtning och reflektion.
2. **Förbättrad arbetsmiljö:** Förkortad arbetstid kan bidra till att minska stress och utbrändhet bland medarbetarna, vilket i sin tur kan leda till ökad arbetsglädje och engagemang.
3. **Ökad produktivitet:** Studier har visat att förkortad arbetstid kan leda till ökad produktivitet, då medarbetarna kan arbeta mer fokuserat och effektivt under kortare tidsperioder.

Frågor att utreda

- Utreda möjligheten att främja arbetsmiljön genom att ge arbetstagare tid för återhämtning och reflektion under arbetstid.
- Beskriva möjliga tillvägagångssätt.
- Titta på hur andra kommuner gjort liknande insatser.

Genomförande: Pilotprojektet kommer att pågå under ca. 2 år, med regelbundna utvärderingar för att mäta dess effekter. Resultaten kommer att analyseras och användas som grund för framtida beslut om arbetsmiljöinsatser inom förvaltningen.

Förslag till beslut gällande riktlinjer för utdrag ur belastningsregister

Ärendenr 2025/955-3.9.0.1

Socialförvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att godkänna riktlinjer för utdrag ur belastningsregister vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst enligt bilaga.
2. Rutin för utdrag ur belastningsregister vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst utgår och ersätts med riktlinjer i och med detta beslut.

Sammanfattning av ärendet

Rutinen för utdrag ur belastningsregistret har uppdaterats för att förtydliga att det utdrag vi begär även innefattar utdrag ur misstankeregistret. Utdrag ur belastningsregistret begärs in för samtliga nyanställningar inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst, oavsett anställningsform.

Revideringar i rutinen för utdrag ur belastningsregistret finns markerat i gult i bilaga. Från och med 2025-08-28 utgår rutinen och istället antas riktlinjer för utdrag ur belastningsregister.

Uppföljning av riktlinjer görs inom ett år.

Dialog

Dialog har genomförts med avdelningschef ekonomi & infrastruktur, HR-konsult och socialdirektör.

Beslutsunderlag

- Förslag - Riktlinjer för utdrag ur belastningsregister vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst.
- Rutin 2019-03-21 - Utdrag ur belastningsregistret vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst, SOC Hid: 2025.2339

Anna-Lena Hellström
Enhetschef

Beslutet skickas till

Avdelningschef Ida Johansson
Enhetschef HR Anna-Lena Hellström

LULEÅ KOMMUN

Riktlinjer för utdrag ur belastningsregister vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	2025/955		2026-09-01
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Enhetschef HR		Socialnämnd	Socialförvaltningen

Vid nyrekrytering ska utdrag ur belastningsregistret begäras för samtliga nyanställningar inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst, oavsett anställningsform. Det belastningsregister som begärs innefattar även utdrag ur misstankeregistret. Vid rekrytering av person som tidigare varit anställd i socialförvaltningen ska nytt utdrag begäras om det finns uppehåll mellan anställningarna.

Samtliga arbetssökande informeras om rutinen angående utdrag ur belastningsregistret, vid annonsering samt intervjutillfället. Arbetssökande ska själv beställa utdrag ur belastningsregister och lämna till rekryterande chef/HR-konsult innan anställning kan bli aktuell.

Inlämnat registerutdrag granskas av rekryterande chef/HR-konsult. Om noteringar förekommer görs en bedömning i varje enskilt fall om den sökande blir aktuell för anställning eller inte. I de fall noteringar förekommer ska bedömning av allvarlighetsgraden göras innan eventuell anställning sker.

Finns noteringar i belastningsregistret ska bedömning om anställning ske restriktivt, särskilt för upprepade noteringar gällande allvarligare brott såsom:

- Alkohol och droger
- Hot och våld mot annan
- Stöld och annan ekonomisk brottslighet

Bedömning om anställning trots noteringar i belastningsregistret ska beslutas av två tjänstepersoner.

- Anställning i verksamheter, beslut tas av anställande chef samt chef för HR.
- Anställning som korttidsvikarie i Time Care Pool, beslut tas av rekryterande HR-Konsult samt chef för HR.

Vid all rekrytering görs en sammantagen bedömning av sökandes utbildning, kompetens, referenser samt bakgrundskontroller där utdrag ur belastningsregister är en del i den sammantagna bedömningen innan anställning sker. Vid behov kan provanställning tillämpas.

Kvalitetsdokument

Giltig fr o m:	2019-03-21	Dokumenttyp:	Rutin	Sida:	1 (2)
Framställd av:	Enhetschef HR	Beslutad av:	Socialchef		

Rutin för utdrag ur belastningsregistret vid anställning av medarbetare inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst

Vid nyrekrytering ska utdrag från belastningsregistret begäras för samtliga nyanställningar inom vård, stöd och omsorg samt socialtjänst, oavsett anställningsform. Vid rekrytering av person som tidigare varit anställd i socialförvaltningen, begärs utdrag om uppehållet mellan anställningarna överstiger 12 månader.

Samtliga arbetssökande informeras om rutinen angående utdrag ur belastningsregistret, vid annonsering samt intervjutillfället. Arbetssökande ska själv beställa utdrag ur belastningsregister och lämna till rekryterande chef/personalhandläggare innan anställning kan bli aktuell.

Inlämnat registerutdrag granskas av rekryterande chef/personalhandläggare. Om noteringar förekommer görs en bedömning i varje enskilt fall om den sökande blir aktuell för anställning eller inte. I de fall noteringar förekommer ska bedömning av allvarlighetsgraden göras innan ev. anställning sker.

Finns noteringar i belastningsregistret ska bedömning om anställning ske restriktivt, särskilt för upprepade noteringar gällande allvarligare brott

- Alkohol och droger
- Hot och våld mot annan
- Stöld och annan ekonomisk brottslighet

Om straffpåföljd enligt belastningsregister är fängelsestraff bör bedömning vara att anställning inte är aktuell.

Bedömning om anställning trots noteringar i belastningsregistret ska beslutas av två tjänstepersoner.

- Anställning i verksamheter, beslut tas av anställande chef samt dennes chef.

- Anställning som korttidsvikarie i Time Care Pool, beslut tas av personalhandläggare samt dennes chef

Vid all rekrytering görs en sammantagen bedömning av sökandes utbildning, kompetens och referenser där utdrag ur belastningsregister är en del i den sammantagna bedömningen innan anställning sker. Vid behov kan provanställning tillämpas.